

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС

Оқу құралы

*Жалпы редакциясын басқарған
профессор Г.С. Әбдірайымова*

Алматы
«Қазақ университеті»
2014

ӘОЖ 316
КБЖ 65. 272
Ә 53

*Бастаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
философия және саясаттану факультетінің Ғылыми кеңесі және
Редакциялық-баспа кеңесі шешімімен ұсынылған*

Пікір жазғандар:

социология ғылымдарының докторы, профессор **Ш.Е. Жаманбалаева**
социология ғылымдарының докторы, профессор **М.А. Әбішев**
социология ғылымдарының докторы, профессор **Р.Б. Италмасова**

Ә 53 **Әлеуметтік жұмыс: оқу құралы / Жалпы редакциясын басқарған профессор Г.С. Әбдірайымова. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 548 б.**

ISBN 978-601-04-0365-9

«Әлеуметтік жұмыс» мамандығы бойынша дайындалған бұл оқу құралында отандық және шетелдік әлеуметтік жұмыстың теориялық-әдістемелік және тәжірибелік мәселелері қамтылған. Оқу құралында әлеуметтік жұмыс жеке ғылым саласы ретінде қарастырылып, онда әлеуметтік жұмыс теориясы мен тәжірибесі, әлеуметтік жұмыстың арнайы технологиялары, әлеуметтік-медициналық жұмыс негіздері, әлеуметтік жұмыс психологиясы, әлеуметтік мемлекет негіздері, әлеуметтік жұмыстың құқықтық жағынан қамтамасыз етілуі, әлеуметтік жұмыстағы ұйымдастыру, әкімшілік және басқару сияқты мәселелер талданған.

Оқу құралы жоғары оқу орындары философия және саясаттану факультеттерінің студенттері мен магистранттарына, сондай-ақ әлеуметтік жұмыстың теориялық және тәжірибелік салалары бойынша қызығушылық танытатын қалың оқырманға арналған.

**ӘОЖ 316
КБЖ 65. 272**

© Авторлық ұжым, 2014

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2014

ISBN 978-601-04-0365-9

АЛҒЫ СӨЗ

Қоғамдық өмірдің күрделі құрылымды әлеуметтік жұмыс. Қазақстанда әлеуметтік жұмыс мен дамыту, негізінен, екі бағытта – ғылыми және әлеуметтік дамыту және кәсіби әлеуметтік жұмыс қатар арнайы әлеуметтік қызмет көрсетуді жүзеге асырылады.

Әлеуметтік жұмыс ғылым саласы ретінде бірігіп іс-әрекеттерін, яғни әлеуметтік жұмыс объективті білімдерді өңдеп, теориялық жұмыстың іс-әрекеттерді зерттейді. Әлеуметтік жұмыс мүгедектердің, отбасылардың және жеке мәселелерін шешуге бағытталған мемлекеттік және жеке меншік ұйымдардың кәсіби және әлеуметтік ретінде түсінуге болады. Әлеуметтік жұмыс әдістерін талдау, әлеуметтік мәселелерді шешу мен технологияларын өңдеу – әлеуметтік жұмыс ретіндегі бүгінгі күнгі басты міндеттерінің бірі.

Қазіргі таңда әлеуметтік жұмыс теориясы мен ғылымдар жүйесі интегративті және қолданбалы әлеуметтік білімдердің жеке саласына жаңа бағыт алып келеді.

Қазақстанда әлеуметтік жұмыс ғылым саласы ретінде қалыптасу деңгейінде әрі оған жаңа бағыт белгілері тән. Соңғы жылдары Қазақстанда «Әлеуметтік қызметтер көрсету» атты журналдарында арнайы кафедралар ашылып, «Әлеуметтік қызметкерлер мен мүгедектермен қолданбалы әлеуметтік қызметкерлер мен мүгедектермен қоғамдық бірлестігі жұмыс істейді» атты журналдарының шығуына мүгедектермен қоғамдық бірлестігі жұмыс істейді.

Қазіргі қазақстандық қоғамда «әлеуметтік жұмыс» әлеуметтік өзгерістерді жүзеге асыруға, қоғамдық бірлестігі жұмыс істейді.

Ұйымдағы жұмыстар есебімен олардың орындалу тәртібінің нәтижелерін бағалауға мүмкіндік берілетін жұмыстар тәртібі жасалып, ұйымдарға енгізілген істелінетін жұмыстар жүйесі, олардың орындалуы мен мерзімі көрсетіледі.

Өзін-өзі бақылау сұрақтары

1. Әлеуметтік қызметке ортаның тікелей әсерлерін келтіріңіз.
2. Әлеуметтік қызметке сыртқы ортаның қандай жаңа әсерлері ескерілген?
3. Ұйымдық құрылымды құру негізі қандай ұстанымдарға негізделген?
4. Әлеуметтік жұмысты басқаруда қандай ұйымдастыру құрылымдары қолданылады?
5. Әлеуметтік жұмыстағы коммуникациялық үдерісті ашыңыз.
6. Тұлғааралық қарым-қатынас кезінде туындайтын кедергілерді және оларды шешу жолдарын атаңыз.
7. Ұйымдастырушылық қарым-қатынас кезінде туындайтын кедергілерді және оларды шешу жолдарын атаңыз.
8. Әлеуметтік жұмыс менеджментінің берер мағынасын түсіндіріңіз?
9. Әлеуметтік жұмысты басқарудағы объекті мен субъектінің түсінігін ашыңыз?
10. Әлеуметтік қызмет көрсету мен әлеуметтік кепіл беру органдарын қолдануға мүмкіндік беріледі? Қызметтерін көрсетіңіз?

Ұсынылатын әдебиеттер

1. Менеджмент социальной работы: учебное пособие / Под ред. И. Комарова и А.И. Войтенко. – М.: Владос, 1999.
2. Зубкова Т.С., Тимошина Н.В. Организация и содержание работы по социальной защите женщин, детей и семьи: учебное пособие. – М.: Издательский центр «Академия», 2003.
3. Проблемы современного менеджмента и управления персоналом в социальном учреждении // Вестник психосоциальной и коррекционно-реабилитационной работы. – №4. – 2001. – С.13-30.
4. Савинов А.Н., Зарембо Т.Ф. Организация работы органов социальной защиты: учебное пособие. – М.: Высшая школа, 2001.

МАЗМҰНЫ

АЛҒЫ СӨЗ .....

I бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС ҒЫЛЫМИ СӨЗ

(социология ғылымдарының докторы, профессор

Г.С. Әбдірайымова, аға оқытушы Д.Н. Нұрғалиев)

1.1. Әлеуметтік жұмыс ғылыми білімнің негізгі саласы

1.2. Әлеуметтік жұмыстың негізгі ұстанымдары

әдістері .....

1.3. Әлеуметтік жұмыстың мақсаттары мен міндеттері

II бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС ТЕОРИЯСЫ

МЕН ТӘЖІРИБЕСІ .....

2.1. Әлеуметтік қызметкерді дайындау (социология ғылымдарының докторы, профессор

Г.С. Әбдірайымова) .....

2.2. Әлеуметтік жұмыстың қазіргі заманғы теориясы

оқытушы С.М. Дүйсенова) .....

2.3. Әлеуметтік жұмыс саласындағы халықаралық тәжірибе

(социология ғылымдарының докторы, профессор

Г.С. Әбдірайымова) .....

III бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫСТЫҢ АРНАУЛЫ

ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ .....

3.1. Әлеуметтік жұмыстың технологиясы

технологиялардың бір бөлігі ретінде (социология ғылымдарының кандидаты, аға оқытушы И.С. Сарыбаев)

3.2. Жастармен әлеуметтік жұмыс (социология ғылымдарының докторы, профессор Г.С. Әбдірайымова)

3.3. Мигранттармен және босқындармен жұмыс

(социология ғылымдарының докторы, профессор

социология ғылымдарының кандидаты, аға оқытушы

Қ.А. Авсыдыкова) .....

3.4. Пенитенциарлы мекемедегі әлеуметтік жұмыс

(социология ғылымдарының кандидаты, аға оқытушы

А.М. Чинасилова) .....

3.5. Тәуекел тобына жатқызылатын балалармен жұмыс

жүргізу (социология ғылымдарының докторы, профессор

З.Ж. Жаназарова; социология ғылымдарының кандидаты

оқытушы Қ.А. Авсыдыкова) .....

3.6. Мүгедектермен әлеуметтік жұмыс (социология ғылымдарының докторы, профессор Г.О. Абдикерова).....	319
--	-----

IV бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК-МЕДИЦИНАЛЫҚ ЖҰМЫСТЫҢ

НЕГІЗДЕРІ (социология ғылымдарының кандидаты, доцент

Т.А. Морозова; оқытушы С.М. Болысбаева)	342
4.1. Әлеуметтік-медициналық жұмысқа кіріспе	342
4.2. Әлеуметтік-медициналық жұмыс технологиялары	364

V бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫСТАҒЫ ПСИХОЛОГИЯ

(аға оқытушы А.Т. Омарова).....

5.1. Әлеуметтік жұмыс және психология. Әлеуметтік жұмыстың қалыптасу тарихы және оның психологиямен байланысы. Әлеуметтік жұмыстағы психология пәні, құрылымы және функциясы	415
5.2. Тұлға типологиясы	424
5.3. Әлеуметтік жұмыстағы психологияның тәжірибелік мәселелері. Диагностиканың психотехнологиялары	440
5.4. Коррекция және реабилитация психотехнологиясы	441

VI бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК МЕМЛЕКЕТТІҢ НЕГІЗДЕРІ

(социология ғылымдарының кандидаты, доцент М.М. Маулышариф).....	445
6.1. Қазақстанда әлеуметтік мемлекет құрудың алғышарттары	446
6.2. Әлеуметтік мемлекет ұғымы мен мәні	447
6.3. Жалпыға ортақ әл-ауқат мемлекет тұжырымдамасы	450
6.4. Әлеуметтік мемлекеттің Еуропа елдерінде дамуы	452
6.5. Әлеуметтік мемлекет қызметтері	454
6.6. Әлеуметтік мемлекет принциптері	458
6.7. Әлеуметтік саясат үлгілері және оны құрастырудың негізгі принциптері	463
6.8. Лайықты (сапалы) өмір деңгейінің халықаралық және отандық терминдері, критерийлері және өлшемдері	468

VII бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫСТЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ

ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІЛУІ (социология ғылымдарының докторы,

профессор Г.О. Абдикерова; социология ғылымдарының кандидаты, доцент Г.А. Кенжакимова)	476
7.1. Әлеуметтік жұмыстың құқықтық қамтамасыз етілуі: ұғымы, қызметі және мазмұны	476

7.2. Әлеуметтік жұмыс объектілерінің әлеуметтік мәселелері.....	
---	--

7.3. Қазақстан Республикасында тұрғындардың қорғаудың құқықтық негіздері	
--	--

7.4. Адам потенциалы – мемлекеттің әлеуметтік жетілудің көрсеткіші ретінде.....	
---	--

VIII бөлім. ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫСТАҒЫ ПСИХОЛОГИЯ АРНАУЛЫҚ ӘКІМШІЛІК ЖӘНЕ БАСҚАРУ (социология

докторы, доцент Б.Н. Қылышбаева; аға оқытушы С.М. Дүйсенова) .....

8.1. Әлеуметтік жұмыстағы ұйымдастыру және басқаруға кіріспе.....	
---	--

8.2. Ұйым және оның сипаттамасы.....	
--------------------------------------	--

8.3. Шешім, сипаты және оған қатысушылар.....	
---	--

Оқу басылымы

ІЗДІСІЗ АҚПАРАТ

Оқу құралы

Редакциясын басқарған профессор
Г.С. Әбдірайымова

Редакторы К. Саркенова
Компьютерде беттеген Г. Шаққозова
Түзетуін көркемдеген Р. Сқақов

ИБ № 6879

2014 ж. қол қойылды. Пішімі 60x84/16.
Түп нұсқаның сандық басылысы. Тапсырыс №1774.
Құрамы 100 дана. Бағасы келісімді.
Астана қаласындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспасы.
Астана қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.
«Қазақ университеті» баспаханасында басылды.